

COVID-19 SOSYAL ANALİZ RAPORU

İSTANBUL

ESAM

EKONOMİK ve SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
مركز البحوث الاقتصادية والاجتماعية
CENTER FOR ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH

Eskiden insanlığı tehdit eden türlü salgınların olduğu vakidir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda da kuş gribi, domuz gribi gibi salgınlar oldu. Şimdi de yeni bir salgın dünyayı kasıp kavuruyor. Kendisinden önce namı duyuluyor muhteremin her yerde. Son birkaç hafta dünyanın gündemi hep korona salgını oldu. Korona ile kalkıyoruz, korona ile yatıyoruz. Gündem hep korona oldu. Sanki insanlığın başka problemleri yokmuş gibi. Bu salgın herkesi derinden sarstı ve insanları bir nefis muhasebesine zorladı. İnsanları elbette. Her gün açlıktan ölenlerin sayısı kaç bindi sahi? Ya su içmemekten kaynaklanan hastalıklar? Ya aşı olmamaktan ölenlerin sayısı? Ya gözü dönmüş hırsların düşürdüğü durumlar? Açgözlülüğün, doyumsuzluğun, benciliğin sebep olduğu karanlıkta düşenlerin sayısı kaç acaba? Türlü türlü maddi ve manevi hastalıklar yüzünden her gün kaç kişi katloluyordu aramızda? Umurumuzda olması gerekiyordu bunların ama ne kadar umurumuzdaydı? “Âdem evladı birbirinin azasıdır, çünkü yaratılıştan tek cevherden yaratılmıştır” der hikmet oysaki. Yanlış olsa alıp Birleşmiş Milletler binasına asmazlardı, buradan anlamamız gerekiyor değerini, değil mi?

Salgın bu, elbette zararsız olmayacak. Vakti gelenleri götürdü, herkesi evine tıktı. Vakti gelmeyenleri götürmedi elbette. Gençken aramızdan ayrılanlar oldu hastalığı sebebiyle, ya da ileri yaşta olanlarımızdan hastalığı yenenler olduğu haberini aldık. Ala. Vakti gelen gider, durmaz. Hastalığı yense de illa bir şekilde o ödemeyi yapacak. Vakti dolan bir an bile erteleyemez o anı. Ya şekerden olur ya tansiyondan, korona’dan taburcu edilmesinin ertesi günü geri döner hastaneye. Tedbirsiz de olmaz elbet. Gerçi tedbir hususunda üzerimize yok. Var olan her şey bizim için ya. Şimdi olsun başka bir zaman olsun, hep kendimizi korumaya almak önceliğimiz oldu. Bu tedbir işi de bir şeyi öğretti. Yüksek şöhretli okullardan diplomalara sahip olanlar ile cahil diye hor görülen diplomasızlar arasında bu hususta bir farkın olmadığı ortaya çıkmış oldu. Herkes imkânı, idraki kadar kişisel savunmasını yaptı. Olması gereken de bu. “Önce deveyi sağlam kazığa bağla, sonra tevekkül et” der hikmet.

Komplo teorileri havada uçuşuyor. Bu salgının biyolojik silah olduğu, insanların bu duruma sokulmasıyla belli bir amacın hedeflendiği konuları anlatılarak bir gündem oluşturuluyor. Bunun arkasında dünyayı yönetenlerin durduğu söylemleri ile herkesin kafasına sokulmak istenen bir şey vardır sanki. Olabildiğince panikletici söylemlerle düşünme yetisini devre dışı bırakmaya çalışıyorlar. Öte tarafta da din bilim çatıştıranlar sahne almış, dua işe yaramadı ama aşı yaradı diyerek. İnancı fark etmeksizin tüm dinler insanlara üstün değerleri telkin eder oysaki. Kişi ye’se düşmeden, bu salgın durumunu nasıl hayra çevirebilir ona odaklanmalı. Hastalara şifa, dertlilere deva dilemek lazım ve sağlığı korumak için elbette tedbiri elden bırakmamalı.

Bir tarafta ürkütücü rakamlarda ölümler yaşanmakta, diğer tarafta bazı hayırlar. Her şerde bir hayır vardır misali. Bireysel olarak hayırlarından söylenecek bazıları, herkes hane halkı ile daha çok vakit geçiriyor olması. Zaman kazandı herkes bu arada. Hızla giden arabada seyahat ederken çevredeki çimeni, çiçekleri, türlü güzellikleri göremeyen insanoğluna, hayatın koşuşturmacası içerisinde kaçırıldığı pek çok şeyi görme imkânı tanındı. Dur, seyret, düşün dendi adeta. Bu süreçte maneviyat erbabının daha etkin olması gerekirdi, toplum sağlığı açısından. Unutulmuş üstün değerleri hatırlatmak için iyi bir fırsat.

Korona sonrası dünyanın asla eski dünya olmayacağı ısrarla gündemde tutuluyor.

Sanki bu salgın bir miatmış gibi sunuluyor, biraz da temenni olabilir. Elbette bir farkındalığın olacağı kesin de, bu farkındalık ne yönde olacak? Örneğin kendi halkını hor gören ama batıyı yüksek insani değerlerin timsali olarak sunan tutum değişecek mi? Zencilerin zenci, beyazların beyaz olmadığı anlaşılacak mı? Asıl miat buna göre oluşturulmalı.

Mevcut durum herkesin evine kapandığı, tüm yaşamını dört duvar arasından sürdürdüğü bir ortam. Hayat dijital ortama taşındı. Dışarı çıkma ya devlet tarafından yasaklandı ya da kişilerin kendince tedbir amacıyla minimize edildi. Salgınla mücadele ederken öne çıkarılması gereken hususlar vardır. Nereden geldi bu, gidişat nerededir, bundan almamız gereken dersler, kazanımlar nelerdir, süreci nasıl yönlendirmek gerek? Bu hususta yapılacak olanlar vardır elbette. Her meslek erbabı kendi zaviyesinden değerlendirebilir, sonuç çıkarabilir. Tıbbın, fennin, ilahiyatın bu hususta söyleyecekleri olduğu gibi siyaset, güvenlik, ekonomi vs. ilimler de salgınla ilgili kendi perspektifinden görünenleri anlatacak, bir projektör misali yola ışık tutacak. Mevcut ortam açısından değerlendirilirse, bu salgının doğurduğu gerçeklik, dijital alem. Dijitalizmin egemenliğinde bir dünyayı tatmaktayız.

Dijital Yenilgin Sosyal Hayata Etkileri

Dijitalizm: Teknolojinin gelişmesine paralel doğan yeni akıma verilen ad

Dijital hayatın sosyal hayatımıza etki alanları?

Neydi?

Ne değildi?

- Evimizi
- İşimizi
- Kültürel yaşantımızı
- Alışverişimizi
- İletişimimizi
- Eğitimimizi
- İbadetimizi
- Cenazemizi
- Finansımızı
- Sanatımızı
- Sporumuzu

Aklımıza gelebilecek her türlü sosyal yaşantımızı onun tarafınca belirlenir olduk.

Sosyal medyanın sosyolojik, psikolojik, ekonomik etkileri oluşacak, insanın dijital dönüşümü ile dünya yaşantısı hız kavramında değişecek, İnsan kaynakları ve iş meslek alanları oluşacak, bir kaç örnek Data hafızası, Yapay Zeka Teknolojisi ve Işınlama teknolojileri... İş dünyasında kontrolü geçmişe göre zor olan uluslararası bazı firmaların kontrol edilebilir dönüşümü yaygın gelişimiyle daha yoğun karşılaşılabilecek. Çocuklar üzerinde büyük değişimler gösterecek ebevyen kontrolünden süzölmüş çocuklar tamamen dijital kültürde büyüyecekler?

Dijital hayat gerçek hayatta başlayan ve sanala taşınan, sanalda başlayan ve gerçeğe taşınan bir iletişim süreci olmakla beraber, dijital pazarlama, sanal gerçeklik, sosyal medya,, yapay zeka, dijital iletişim, sosyal medya uzmanlığı, viral pazarlama, bloglar, influencerlar bir çok alanda hayatımızda gelişmeler yapmış bulunmaktadır.

Dijitalizm hem olumlu, hem de olumsuz anlamda yeni bir dünyayı işaret ediyor. Dijital dünya baş döndürücü bir şekilde büyümeye devam ediyor. Dijital insan kendine yol arıyor, amaç arıyor, dijitalleşemeyenler ise bir yerden başlamak istiyor veya kabullenmemeye direniyor.

Kalbi olan, vicdanı olan, ruhu olan, merhameti olan bir dijital dünyayı nasıl kurabiliriz?

Bu soruya kafa yormamızıda gerekiyor, hangi medeniyet değerleri üzerine inşaa edilmeli gelişen teknolojinin dijital hayatı?

Dijital Dünya hayatınıza heyecan verebilir fakat Dijital Dünya ile ilgili farkındalık oluşturmamız, bu farkındalığın yolundan giderseniz etkilenen değil, etkileyen, izleyen değil izlenen olabiliriz. Teknoloji freni boşalmış bir kamyon gibi ilerliyor. İşte bu yüzden dijital dünyayı çok iyi bilmemiz gerekiyor. Teknolojinin dümenine robotlaşmamış insanı yeniden geçirmek mecburiyet gerektiriyor.

Dün bize ara sıra uğrak olan nezdimizde misafir olan, Dijitalizm sanırım bizim artık bir bireyimiz hatta karar verebilecek yetkinlikte hane sakinimiz hayatımızın bir parçası olma aşamasındadır.

Pandemic (Yaygın Hastalık) Covid'19'dan Dünya'dada öğreneceklerimiz mi var, yoksa Dünya'ya öğreteceklerimiz mi var?

Beklenmedik gelişmeler sonucunda dünyanın bir anda en önemli gündem konusu olun bulaşıcı virüs ülkemizde olduğu gibi dünya insanlığının yaşam tarzında geçici hatta belkide kalıcı değişikliklere etkisi olacaktır.

Covid'19 ile insanoğlunun öğrendikleri:

- Temizliğin çok önemli olduğunu
- Sağlık insan için servet niteliğinde olduğunu
- Tedbirli olunması gerek olduğunu
- insanın güçsüz ve hayatın geçici olduğunu

- Ölüm her an yanımızı terketmez olduğunu
- Dünya’da bozulmuş aile yaşantısını çok değerli olduğunu
- Tüketimin değil üretebilmenin önemli olduğunu
- Mazlum ve Mağdur insana el uzatmanın önemli olduğunu
- insanın kurmuş olduğu düzenin en güçlüsünün bile yıkılır olduğunu
- Sosyal hayatta fiziksel Cem olmanın değerle olduğunu
- Duanın ne kadar güçlü olduğunu
- Yardımlaşmanın çok önemli olduğunu
- İbadetlerin ne kadar değerli olduğunu
- Çaresizliğin ne olduğunu
- Adaleti, Hak’kı, Hukukun ne kadar önemli olduğunu
- Mal, Mülk ve makamın esasen ne kadar önemsiz olduğunu
- Fırsatçıların fırsattan nasıl istifadeli olduğunu

Çağlar değişse de, eşya, alet değişse de, yönetimler değişse de, insan inanç ve medeniyet değerlerinden uzaklaşmamasının gerekliliğinin önemli olduğunu.

Dünya uzun zamandan beridir Çin’in Vuhan şehrinde başlayan Asya-Avrupa ve tüm dünyaya yayılması kadar büyük etki alanı oluşturmuş bir salgın hastalıkla karşılaşmadı. Malesef tarihin bu günleri büyük bir salgını gün be gün kayıtlar altına alıyor bir fark var özellikle konumuzlu alakalı Dünya daha önce yaşanmış böylesi büyük vakaları kağıt yazılara aktararak kayıtlar altına alırken çağımızda gün/gün video kaydına alınabiliyor. Hatta başka bir boyutuyla tüm Dünya insanlığı gelişmiş teknoloji sayesinde birbirlerinden anlık haberdar olabiliyor.

Bu ve benzeri hayat dönemlere insanoğluna gelişip büyüdükçe insanın hayatını dijitalleştirdiği sürece doğa yaşamını bitkiyi ve tabiatı koruyan toksin tüketen canlıyı yoketmemeyi başaran bir teknoloji gelişmesi çalışması içerisinde olmalıdır.

Doğanın var olma amacına saygı duyan insanoğluna doğa her zaman olumlu cevap verecektir aksi takdirde Biyoloji terimle doğaya varlık amacı dışında müdahale bizlere mutasyonel geri dönüşümüyle cevap verecektir ve her mutasyonel geri dönüşü insanoğlunu beklemediği yeni tehlikelerle karşı karşıya getirecektir.

“Özetle teknolojinin gelişmesi doğanın doğal denges ile zıtlık oluşturmamalıdır.”

Aslında ara sıra misafir olmuştu hayatımızın belli kısımlarında, lakin yabancıydık ve adlandırılmaya çalışıyorduk. Teknoloji mi desek, başka birşey mi desek, diye düşünürken ve biz insanoğlunun kendi elimizle doğamıza verdiğimiz zarar karşısında mutasyona uğrayan bir virüsle karşı karşıya kaldık. Bunu çözümleyelim derken bir anda kendimizi izolasyon adı altında savunma kalkanımıza bürünen bir yaşam sırasında hayatımızın her evresine hakim olduğumu gördük.